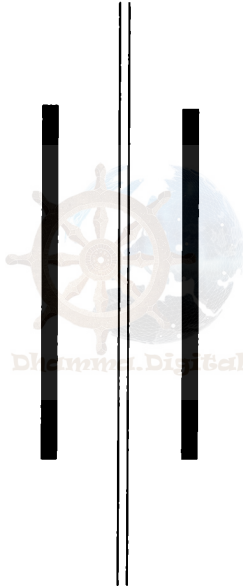

गृह-शिक्षा

लेखक:-

भिक्षु विवेकानन्द

प्रार्थना

हे शाक्यसिंह ! प्रबल प्रतापी ।
सीका बिज्याम्ह दुःख फवीगु युक्ति ॥

शास्ता छि जुल नर-देव-पिनि ।
भवपार ज्वीगु सुमार्ग दर्शी ॥

करूणा तथा छिं ब्यूगूपदेश ।
त्यागी व भोगी मतसे छुं भेद ॥

प्रमाण छगू थव ज्वना सिंगालक ।
बुलुं दना थौं मफुसां व ब्वयेत ॥

भो शास्ता दको मफु काये अज्ञानं ।
दःसां व भक्ति श्रद्धा उमङ्ग ॥

छायेत्यना थव अल्प श्रद्धा सुपुष्प ।
याना व शास्ता प्रणाम जिं नं ॥

प्रकाशक :

सिद्धि कुमारी शाक्य

मोटिलाल शाक्य सपरिवार

टक्सार-५, भोजपुर

लेखक:-

भिक्षु विवेकानन्द

प्रथमावृत्ति १०००

बुद्ध सम्बत् २५०१ / नेपाल सम्बत् १०७८

द्वितीयावृत्ति १०००

बु.सं. २५४५, ने.सं. ११२१

मूल्य : रु. ८/-

मुद्रक :

न्यू नेपाल प्रेस

प्रधान कार्यालय :

नक्साल, नागपोखरी, काठमाडौं

फोन : ४३४८५०, ४३४७५३

फ्याक्स : (९७७-१) ४३३९२९

शाखा कार्यालय :

शुक्रपथ, न्यूरोड, काठमाडौं

फोन : २५९०३२, २५९४५०

फ्याक्स : (९७७-१) २५८६७८

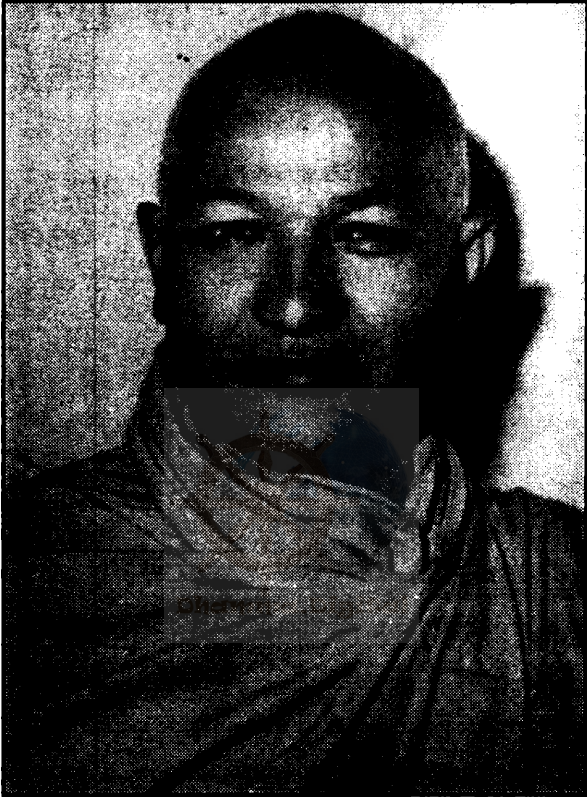
— समर्पण —

२००९ साल भाद्र १९ गते दिवंगत

जूम्ह अनन्त गुण दुम्ह माँ

भक्तकुमारीया स्मृतिस

थ्व पुण्य जल छफुति ।

भिक्षु विवेकानन्द महास्थविर

जन्म : वि.सं. १९७३ भाद्र, भोजपुर, टक्सार - ५

दिवंगत : वि.सं. २०४२ कार्तिक ९, बौद्ध समकृत

विहार, छ्वपः

जिगु खँ

ध्व सफूयागु परिचय पाठकपिंत बीमाःगु आवश्यकता छुं मखना । छाया् धाःसा खने मात्रं हे गृह [विनययागु का धयागु आभास च्वं वं हे वनी । जिं गृह-विनययागु व पालि सिंगालक सूत्रयागु आधारं हे हृदय व म्हुत्वी घाना ज्वीत छिंके धैगु बिचार तथा १४ साल कार्तिक मासे शाक्यमुनि विहारे च्वना व च्वयेगु याना । च्वये धुनेवं तुं प्रकाशनया इच्छां नं तिबः बिल, अले नेपालस वया प्रेसे बी हे बिया । हथाय् मथाय् चाःगु चित्तं यानागु ज्या पूर्ण तौरं सफल मज्जीगु ला स्वाभाविक हे मखा । आर्थिकं भाय् मल्हाःगुलिं गुलि सूत्र संग्रह यानाण्गु खः, व व्याकं प्रकाश यायेगुलि असमर्थ जुया प्रेसे बी धुंगु नं लित कया लिपायात धका लिफ्याना । यदि सहयोग प्राप्त जुल धाःसा भी श्रद्धालु-पाठकपिनि न्ह्योने याकनं हे तयेहये फई धैगु आशा दु । मेगु खँ, खतु बुद्धवचने व्यञ्जन स्वयानं यथायोग्य शिक्षा ग्रहण यायेगु हे श्रद्धालुपिंगु कर्तव्य खः । अय्ंनं ध्व लेखे गुलि व्यञ्जन ग्यःने माःगु खः, उलि मग्यन धाःसा पाठकपिंके क्षमा फवना ।

थुगु ग्रन्थ प्रकाशनया निंतिं शिक्षां वा चन्दां ग्वहालि ब्यूपिंत हार्दिक धन्यवाद दु ।

— लेखक

स्व. देव कुमारी शाक्य

जन्म : नेपाल सम्वत् १०३२

जेष्ठ शुक्लपक्ष पंचमी, बृहस्पतिबार

दिवंगत : वि.सं. २०५३ साल कार्तिक ५ गते,

सोमबार

आश्विन शुक्लपक्ष दशमी

प्रकाशक्या पाखें

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

वसपोल भगवान् अरहत् सम्यक्सम्बुद्धयात नमस्कार ।

थुगु चिकिचाधंगु सफूया नाँ “गृह-शिक्षा” खः ।

गुगु सफू पूज्य भन्ते विवेकानन्द महास्थविरजुं बुद्ध-
सम्बत् २५०१ स श्रद्धालु दातापिनि ग्वहालीकथं
पिथना बिज्याःगु खः ।

बुद्ध-धर्मया शिक्षा कथं “सब्बदानं धम्मदानं
जिनाति” धयाथें पारिवारिक नातां वसपोल लेखक दाइ
नाप बा मुनिराज शाक्य माँ भक्त कुमारी शाक्य व
तता देव कुमारी शाक्य सकलें थुगु जीवन त्वःता पर
लोक जुया बिज्याये धुंकूगुलि वसपोलपिनि लुमन्ति
पुण्यस्मृतिस श्रद्धासुमन देछ्रायेगु मनंतुना थुकियात हानं
छ्रको ज्ञान मालाच्वंपिं ब्वंमिपिनि न्हचोने न्हचब्वयेगु
इच्छ्रा जुयावल । उकिं थुगु निगूगु आवृत्तिया लागिं
दुनुगलंनिसें धर्मदान श्रद्धा पिदंका च्वनागु जुल ।

थुगु सफू आकारं चिकिचाधं खनेदुसां थुकी दुने
सुला च्वंगु ज्ञान गुणया खँ तःसकं हे ग्यसुलाः । थौं कन्हे
परमाणविक युगं क्वत्यला हयाच्वंगु व आध्यात्मिक एवं

नैतिक चेतनाया हास जुया वनाच्वंगु बखते थंगुछें
परिवारे हे दर्जाअनुसारया ब्यवहार मदयावंगु अवस्थाय्
थुकी दुनेया शिक्षां ब्वमिपिन्त न्ह्यलं चायेका थःगु
कर्तव्य पालन यानावं च्वनेत यक्को ग्वहाली बिई फै
धैगु आशा एवं विश्वास याना च्वना ।

थुकी जिमि सकल परिवारपिनि श्रद्धा दुथ्याका
असार पुन्ही धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसया विशेष पर्व दिंया
उपलक्ष्यस धर्मदान स्वरूप थुगु सफू प्रदान याना
च्वनागु जुल ।

थुगु निकोगु आवृत्तिया लागिं विशेष रूपं पुफ
स्वयेगु ज्या व छापेयायेगु लागिं नं प्रेसनापं स्वापु
तयेका ग्वहालियाना बिज्याःम्ह श्रद्धेय भन्ते भिक्षु
ज्ञानपूर्णिक महास्थविरजु प्रति दुनुगलं निसें सुभाय् नापं
साधुवाद देछानागु जुल । इले हे सफू पिथनेगु निंतिं
ग्वहालियाःम्ह न्यू नेपाल प्रेसयात नं सुभाय् देछाना
च्वना ।

थुगु पुण्यया प्रभावं सकल जीवित प्राणीपिन्त व
परलोकगामी सत्त्वपिन्त सुख शान्ति लाभ जुयेमाः ।

॥ भवतु सब्बमंगलं ॥

गृह-शिक्षा

सिंगालकयात उपदेश

राजगिरीया सौन्दर्य, गुलि दु अबले अन ।
धनी धर्मी भाग्यमानी, जक धाःसां ज्यू अन ॥

धनपति दुपिं मध्यय् भी, गृहपतिया नं नांदन ।
धन दु अन्न दु यको, धर्मे श्रद्धा अगाढक ॥

बुद्ध धर्मे मदु शंका, वया मने छुकीसनं ।
दुगु श्रद्धा प्यास्वीगु नं, मखुत दृढ संकल्पित ॥

बुद्ध धर्मे दृढ श्रद्धा, जुया च्वंम्ह महाजन ।
चिन्ता मदु वया मेगु, भव भोग छुकीसनं ॥

धन दु नगद जक, प्यीगू कोटी निधि हनं ।
मेगु गुलि दु मदु संख्या, बुँ बालि व चतुष्पद ॥

व छम्ह राजगिरीया, तःधंम्ह खः गृहपति ।
केवल वया जुल चिन्ता, छगू मात्र सदां मति ॥

धया खं मन्योम्ह मचा, छम्ह वया दु सिंगालक ।
मेपिं मदु वया मस्त, केवल काय् व हे जक ॥

वयात अबुजुं धाइगु, संगत याहुँ भिंथाय् जक ।
वेणुवने दु भी बुद्ध, अन हुँ पुता न्हिं छक ॥

दु सारिपुत्र मौद्गल्यायन, चय्म्ह महास्थविर ।
हुँ वस्पोलपिंथाय्सां, छन्त अन दइ ज्ञां हे जक ॥

अबुया खँ न्यना मचां, लिसः बीगु छु धाये ज्वीक ।
बुद्धैथाय् वने मखु म्हाँ, भिक्षुपिंथाय् नं ताद्दश ॥

अन वनेवं पुलिंचुया, भागीयायेमा कोछुना ।
न्यनेमा खँ फितिक मसंसे, चिना तःम्हथें च्वना ॥

जँ स्याइ पुलि स्याइ, स्याई गःपः ककुनं अति ।
थाइगु दु पुलिख्वँ व, हानं कपले धु नं छथि ॥

स्वेमाली अमि नयेमखंगु, तद्रुप वस्त्र जूगु भ्वाथः ।
केवल धनपवीगु जक, दैगु ज्ञां ला छु हे जक ॥

जि ला वने मखु अबु, छित पने मखु जिं बरू ।
थःकाय् सिंगालकया खं, दिक्क ज्वीगु साहुया मन ॥

छुयाना थ्व मचायात, छ्वयेफइ भिंथाय् तीजक ।
धैगु चिन्तां साहुयात, लुमंपतिं प्वी मने जक ॥

जरा व्याधिं साहुयात, लिना हैच्चन न्हिया न्हिथं ।
सीत्ययेका नं मतं चिन्ता, मने धन्दा काय्या जक ॥

न्ह्याको धाःसां खँ मन्यं वं, जि धाःसां थन सीत्यन ।
 अन्तेसां धैथके थ्वैत, छगू खँ जूसां अन्तिम ॥
 खना बुद्धं जि काय्यात, बोध यायेगु दै कारण ।
 धका साहुनं ल्वीकल, धायेगु वाक्य अन्तिम ॥
 अन्तिम खँ न्यनी धैगु, मने विश्वास च्वंवन ।
 वा, बाबु थन वा धका, तीजक काय् सःतल ॥
 सिंगालक वया न्ह्योने, अबुयाथाय्सं फेतुत ।
 गःपः तःपुया साहुया, मिखाय् ख्वबि जाःवल ॥
 तीजक ख्वबि हुयाव, काय्यात थःगु ल्हाः बिल ।
 पुता, थ्व जिगु अंतिम, झी खँल्हाये गाइगु जुल ॥
 मचा छं ज्ञां दयेके स्व, मभिंथाय् छता ज्वी मते ।
 जि मन्त धायेवं छं थ्व, छगू यानाति नित्य हे ॥
 न्हापनं दना नदीस, मोल्ह्वत छ हँ न्हिं छधु ।
 प्याःगु वस्त्र पुना हे तुं, वन्दना या दिशा थुगु ॥
 पूर्व पश्चिम, दक्षिण उत्तर, च्वे क्वे याना जुल खुगू ।
 धया थुलि पुत्रयात, खँ दित साहुया म्हुतुं ॥
 अबले शास्ता राजगिरी, बिज्याना च्वन बेणुवने ।
 सिंगालक खना ध्याने, भिक्षा बिज्यात व हे दिने ॥

सिंगालकं न्हापनं वया, दिशा वन्दना याना च्वन ।
वैथाय् बिज्याना बुद्धं, सिंगालक धका सःतल ॥

मचा छं छाय् आमथे, प्याःगु वसः प्याःगु सँ तथा ।
ल्हाः बिन्ति याना च्वन, उखें थुखें दिशा स्वया ॥

भगवान् ! अबुं धैथकल, सीत्ययेका सःता जित ।
मचा, छं न्हापानं दना, नदी वना मोल्हया ॥

प्याःगु वसः प्याःगु संतुं, वन्दनाया दिशा खुगू ।
पूर्व पश्चिम दक्षिण उत्तर, च्वे क्वे याना जुल खुगू ॥

अबुया खँ पालन याना, खुगू दिशा थौं थुलि ।
याना च्वना नमस्कार, भो गौतम ! अन्तिमे धाःगुलिं ॥

आमथे मखु दिशात, भागी यायेगु आर्य धर्मस ।
धका सिंगालकयात, बुद्धं खँ छुत तीजक ॥

बिन्तियाना छयों कोछुना, न्यन सिंगालकं तीजक ।
आर्य धर्मे गुकथं ज्वीगु, कना बिज्याहुँ गौतम ॥

न्याँ मचा, कने जिं छन्त, बांलाक मनब्यू थन ।
थ्वीका या दिशा वन्दना, शुद्ध यानाव थः मन ॥

तोती न्हापां कर्मक्लेश, प्यता वर्थेतुं पाप नं ।
धन फ्वीगु द्वार खुगू, व नं तोती छं हनं ॥

थुलि भिंप्यता अकुशलं, बचे जुई गुम्ह नर ।
इहलोक परलोक, ज्वी वयात सुमङ्गलः ॥

कर्म ल्केश

हिंसा यायेगु खुया कायेगु, यायेगु परस्त्री सेवन ।
ल्हायेगु मखुगु वाक्य, थुलि जुल कर्मक्लेशत ॥

हाकनं

हिंसा यायेगु खुया कायेगु, यायेगु परस्त्री सेवन ।
ल्हायेगु मखुगु वाक्य, प्रशंसा याइमखु पण्डितं ॥

प्यता प्रकारया पाप

राग द्वेष भय मोहं, पाप याइ गुम्ह नरं ।
कृष्णपक्ष चन्द्रमाथें, यश क्षय ज्वी वया निहथं ॥

हाकनं

राग द्वेष भय मोहं, पाप याइमखु नरं ।
शुक्लपक्ष चन्द्रमाथें, यशबृद्धि ज्वी वया निहथं ॥

सम्पत्ति फ्वीगु कारण खुता

त्वना ज्वी गुम्हसें अय्ला, हिला ज्वीगु कुबेलाय् ।
स्वया ज्वी प्याखं ठेतर, मिहता ज्वी जू तासादिनं ॥
बुला ज्वी मूर्खत नापं, ज्याखँय् ज्वी व आलस ।
धन सम्पत्ति नाश ज्वीगु, थ्व हे खुता ज्वी कारण ॥

सुरापानया खुगू दोष

१. अय्ला त्वना सना ज्वीवं, दै मभिंगु फल खुता ।
धन फ्वी वस्त्र फ्वी छें बुँ, फ्वी सर्वस्व हे वया ॥
२. दाजु किजा मां-अबु, तता तहकेहेंपिं नापं ।
ल्वाइ जलः खलः थःथिति, मल्यंक सकलें नापं ॥
३. छ्च्यौं स्याइ मिखा स्याइ, स्याइ हाकनं म्ह छ्म्हं ।
स्यें स्वं ब्याकं स्यना वनी, वनी स्यना न्हचपु अन ॥
४. यश कीर्ति नं इवाः जुया, जुया वै वया दुर्गति ।
अय्लागुलु धका फुकस्यां, धिक्कार वैत या वनी ॥
५. लज्या भय हीन याना, सना हाला ज्वी दुर्मति ।
यायेत्यो मत्यो धयागु, छुं नं वैमखु वया बुद्धी ॥
६. चिन्तना शक्ति मदया, फुना वनी स्मृति अति ।
प्रज्ञा ज्ञान हीन जुया, ज्वी अय्लागुलुत दुःखी ॥

कुवेला चाह्यू वनेगुया खुगू दोष

१. शरीर रक्षा ज्वीमखु, हिला ज्वीवं कुबेलाय् ।
गनं ध्याचले गनं गल्ली, लावनेफू कँदुथासय् ॥
सर्प विच्छे दुगुथायूनं, लाइगु दु वैत सम्भव ।
खुं धका नं ज्वनी वैत, हिला जूगुलिं कुबेलाय् ॥

२. दुष्टतयसं लाका फेलाय, दुःख बीगु भयंकर ।
पुत्र पुत्री तथा भार्या, सुं नं ज्वी मखु रक्षित ॥
३. वनी, अपिं वथें चाह्यु, फुकसियां कुमति जुया ।
खुं वयेफु वयागु छेंस, सुं मदुगु ताक स्वया ॥
४. रक्षा ज्वी मखु वया धन, चाह्युगुलिं कुबेलाय् ।
खुं ला व्यभिचारी ला धका, संखा याइ परजनं ॥
५. ज्वना यंका थानाय् वैत, बीगु दुःख म्वायेकनं ।
खःगु मखुगु खं तया, निन्दा नं याइ लोकनं ॥
६. सम्पत्ति नाश जुयाव, दुःख ज्वी कुबेलाय् हिला ।
उकिं तोती मनुखं हिला, ज्वीगु मखुगु कुबेलाय् ॥

प्याखं स्वयेगुली खुगू दोष

१. प्याखं गनदु ज्वी चिन्ता, माला स्वया ज्वी वं प्याखं ।
भिंभिंगु पुनेमा वस्त्र, प्याखं स्वया ज्वीम्हेसित ॥
२. तःनू लाःसां च्वनी अन, छेंया वास्ता मतसे छतिं ।
ज्याखं ब्याकं जुइ सुस्ति, न्ह्यो आपालं पाःजूगुलिं ॥
गृहकार्य याये मफया, धन बृद्धि ज्वी मखु हनं ।
क्रमैसंग दया च्वंक, फुना वनीगु ज्वी कारण ॥
३. गन दु, म्ये हालाच्वंगु, बाँज थाना च्वंगु दु गन ।
४. गन दु, गफ याना च्वंगु, ५. थाना च्वंगु ख्वालमलि ॥

६. गन दु थाःगु हां ढोलक, मृङ्ग तथा बाजँ पति ।
लाना चित्त जुया चञ्चल, ज्याखं वया फुकं लोमनी ॥

जूम्हितेगुली खुगू दोष

१. जू म्हिता त्याः हे त्याःसां नं, वया शत्रु बढे जुइ ।
२. बुत धाःसां प्रत्यक्ष हे, थःगु धन फुनावनी ॥
३. धन ब्याकं जूले ह्वाना, निर्धनी व ज्वीमाली ।
४. सभा समिति न्ह्याथायूनं, अनपत्यार जू वनी ॥
५. थःथिति नं याका निन्दा, धिक्कार धायेके माली ।
६. आवाह विवाह थाक्वी, जूवारीया काय्म्ह्याय्पिनि ॥

कुमित्रया संगतं ज्वीगु खुगू दोष

१. मूर्खया संगत यायेवं, चुलाइ मूर्ख हे जक ।
२. जूवारी तथा बारमासी, बेस्या नापं ज्वीपिं जक ॥
३. सुलिमे वना त्वना अय्ला, ज्वीपिंथाय् नं लावनी ।
४. चुलाइ वैत अकृतज्ञी, फताफितापिं जति ॥
५. चुलाइ लुच्चा तथा दुष्ट, लुटाहा डाका खुं जक ।
६. मूर्खया संगत यायेवं, ज्वी थः नं मूर्ख हे जक ॥

अलसि ज्वीगुया खुगू दोष

१. चिकुनि अति धका वं, कार्य ब्याकं तइ थातिं ।
२. अतिकं तानो धका हानं, ३. तथा वं न्ह्येथ्यागुलिं ॥

४. लिबासा नं व हे तालं ५. पित्यासा नं अथे हानं ।
 ६. नये धुंसां प्वाः झ्यातु धका, तथा च्वनी तोह हे जक ॥

अलसिया नष्ट कार्य, सम्पत्ति फुना ज्वी दुःखी ।
 तस्मात् अलसि तोता, ज्वीगु सोन्हां सदां सुखी ॥

प्यता प्रकारया मभिंपिं मित्र

१. परया जक कायेगु इच्छा, मदु बीगु थःगु भति ।
 २. बचनं जक तथा मान, ज्या याना बीमखु छतिं ॥
 ३. ख्वाले न्ह्योने ल्हाना भिंखँ, ल्यूने निन्दित याः वनी ।
 ४. म्वाः मदुगुली बी ग्वाहालि, मभिंपिं मित्र ज्वी थपिं ॥

परवस्तु काइम्ह असत् मित्र

१. पर वस्तु कया ज्वीगु २. भतिचां स्वै कायूत आपाः ।
 ३. थःगु निंतिं जक या ज्वी ४. पर निंतिं मया छताः ॥

म्हुतु छ्वालं जक मान याइम्ह मभिंम्ह पासा

१. वने धुंकुगु खँ हया, २. वइ तिनिगु खँ कया ।
 फुसुलुगु तइ मान, ४. न्ह्योनेयागु ज्या तोपुया ॥

ख्वाले न्ह्योने जक प्रशंसा याइम्ह अमित्र

१. पाप यायेत बी वं वचन २. भिंगु यायेत नं ताद्दश ।
 ३. ख्वाले न्ह्योने ल्हाना भिंखँ, ४. ल्यूने याइ निन्दा जक ॥

भिंपिं मित्रपिं

थःत हित याइ मित्रं, भिंगु मति तथा सदां ।
स्यंकेत सनि मखु वं, नुगले हाकुगु तथा ॥
सुख दुखे जुई सखा, लाभ ज्वी थाय् बी मद्दत ।
दया चित्तं स्वया ज्वीम्ह, थ्व ज्वी भिंम्ह सहायक ॥

उपकार याइम्ह भिंम्ह पासा

थःम्ह पासा त्वना अय्ला, जुया च्वनी प्रमादक ।
लैं वा गनं गल्ली गिल्ली, ख्यले गन गुथाय्सनं ॥
गोतुगु खन धाःसा वं, याइ मखु मखं पहः ।
यायेमा थुजोगु बखते, रक्षा थ्वैत जिं भिनक ॥
मखुसा धन वस्त्रादि, फुना ज्वी व फ्वपिं जक ।
धका वैत दया तथा, या वनी उपकारक ॥
राज-भय भूत-भय, डाका खुँ आदिया भय ।
जुया शरण वोसां याइ, आश्वासन बिया मद्दत ॥

सुख दुःखे समानम्ह भिंम्ह पासा

विश्वास याना थः मित्र, गुप्त खँ नं कना हइ ।
पासायागु गुप्त खँ नं, मकंस्ये तोपुया तइ ॥
आपद विपदे लाःम्ह, पासायात वांछ्रोइमखु ।
पासा सीसां थसि धका, गबलें मति तैमखु ॥

राज-भय चोर-भयसं, अनुकम्पा तयाच्चनी ।
मित्रया हितया नितिं, ज्यान हे नं बिया च्वनी ॥

बुद्धि ज्वीगु बुद्धि बीम्ह कल्याणमित्र

पाप कर्म याकी मखु, न्ह्याबलें बी भिंथाय् मद्दत ।
हिंसा चोरी व्यभिचारी, लहाना ज्वीगु फता खँत ॥

याना चुकलि वथें निन्दा, लहाना ज्वी खँ छाकथं ।
थुजोम्ह पासायात ला, समभे बुभे यानाव वं ॥

तया जुइ अनुकम्पा, पासायात भिंकेगुली ।
क्यना छ्वइभिंगु मार्ग, सुख शान्ति जुइगुली ॥

बुद्ध-गुण धर्म-गुण, संघ-गुण अप्रमाणित ।
कना ध्वीका बियेगुली, मन याइ अप्रमादित ॥

न्यने मनंगु खँ न्यंका, मन याना बी हर्षित ।
सुगति सुमार्ग क्यना, मित्रं छ्वइ भिंथाय् जक ॥

अनुकम्पा तैम्ह भिंम्ह पासा

१. मित्रया लाभ ज्वीगुली, मन ज्वी वया हर्षित ।
२. अलाभे जुइ वयात नं, दुःखी अबले दुर्मन ॥

३. मित्रयात याःगु निन्दा, ताल धायेव वं अन ।
 म्हुतु प्वाः वैगु तीकथं, लिसः बी वं तुरंतम ॥
४. यदि याःसा प्रशंसा वं, सहमत ज्वी थः अन ।
 थुजोपिं मित्र सियेकाव, या छं संगत भिंमनं ॥

खूगू दिशा वन्दना यायेगु विधि

हे गृहपति ! पुत्र न्यो, आः दिशा वन्दना विधि ।
 निन्दा भय बिघ्न बाधा, प्रति छादनया रिति ॥

पूर्व दिशा खः मां अबु, आचार्य-गुरु दक्षिण ।
 पश्चिम पुत्रादि भार्या, उत्तर मित्र हितकर ॥

अधो दिशा ज्वी नोकर, उर्द्ध श्रमण-ब्राम्हण ।
 थुलि सीका सिंगालक, ती श्रद्धा-भक्ति माकथं ॥

काय् मचां मां-बौपिंत यायेमाःगु कर्तव्य

पूर्व दिशा सम खना, सेवा यायेगु मां अबु ।
 पालन यात अमिसं, थः मचायागु स्नेहनं ॥

चिकनं ब्वीका दुरू त्वंका, खि च्व समेतं कया ।
 नके त्वंके याना तःधि, बिल शिक्षा धन फुका ॥

१. प्राण सम याना प्रेम, बिल सम्पत्तिया हक ।
 थ्व हे गुण तया न्ह्योने, सेवा या शुद्धगु मनं ॥

२. यानाब्बू अमिगु ज्या खँ, अलसि मचासे थमं ।
३. कुल वंशया या रक्षा, तया अमिगु इज्जत ॥
४. मां अबुया अंशयारी नं, जुया का थः भिमचा ।
५. परलोक ज्वीगु बखते, याना ब्यु अले सत्क्रिया ॥

मां-बौपिसं काय्-म्ह्याय्पिंत याये माःगु कर्तव्य

१. लिचिकि मखुगु बाँनिं, लिचिकि पञ्च अकुशलं ।
२. भिंगु ज्याखँ बिया वैत, याकि संगत भिंपिं जक ॥
३. बिया शिक्षा या शिक्षित, छ्वया विद्यालय हनं ।
४. सुयोग्यम्ह कुल कन्या, याना बीगु विवाहनं ॥
५. अबुया अंश काईपिं, काय् मचात जू वनी ।
थुलि पञ्च गुण दयेका, मां बौ जुये सदा सुखी ॥

गुरुपिसं शिष्यपिंत यायेमाःगु कर्तव्य

१. बिद्या ब्वंकि बाँलाक हे, तया अनुकम्पा मतिं ।
२. पद छुटे ज्वीक थ्वीका, बीत थाकु चाये मज्यू ॥
३. स्यना बी विनय शास्त्र, ज्वीगु शिष्य सुविनीत ।
४. भिंपिं संगत यायेगुली, छ्वया बीगु वया मन ॥
५. रक्षा या थः शिष्यपिंत, भय जुयावैगु थासं ।
थुलि पञ्च गुण दयेका, गुरु जुये सदां भिंम्ह ॥

भातया कर्तव्य

१. थःम भार्यायात खने, थः समान हे न्हाँ थमं ।
२. मयायेगु गबलें वैत, अपमान व निन्दित ॥
३. व्यभिचार याना वया, ज्वी मते अनविश्वासक ॥
४. आभरण बिया वैत, या वया मन संतोष ॥
५. लवल्हाः धुकुया ताःचा, भाःपाः गृहया लक्ष्मी नं ।
थुलि पञ्च गुण दयेका पत्नी व्रते च्वाँ भात नं ॥

कलाःया कर्तव्य

१. थःगु छेंया ज्याखँ व्याक्क, ध्यान बिया या बाँलाक ।
२. थः स्वया क्वेयापिंत नं, ज्या बीत जू सुशिक्षित ॥
३. अनाचारं बचे जुया, भातया योम्ह नं जुये ।
४. गृहया स्वधनयात, रक्षा थमं याना तये ॥
५. गृह कार्य याये माःगुली, सुशिक्षित नं थः जुये ।
पञ्च गुण थःके दयेका, भिंम्ह मिसा धायेका जुये ॥

कल्याण मित्रपिसं कुलपुत्रपिंत यायेमाःगु कर्तव्य

- उत्तर दिशा भाःपाः थःत, सेवा याःपिं मित्रपिंत ।
पञ्च गुण मने ल्वीका, पञ्च सेवा यायेगु थमं ॥
१. सुरापान त्वना मित्र, प्रमादे लाना च्वनी द्यना ।
रक्षा याना बी अबले, अन होशियारी जुया ॥
  २. धन सम्पत्ति याना रक्षा, ३. त्राण बीगु भयसनं ।
आपद विपदे मतोते, स्वये काय् म्ह्याय् सकसितं ॥

मालिकया कर्तव्य

१. नोकरपितं याके ज्याखँ, यथोचित स्वया भनं ।
२. नके त्वंके यायेगुलि नं, मज्जी गबलें कृपण ॥
३. वेतन बीगुलीसनं, नुगः गबलें स्याये मज्जू ।
४. बिमारी स्वयेमा अमित, च्यो धका हेला याये मज्जू ॥
५. समये छुट्टी बिया अमित, तयातयेगु याना खुसी ।
थुलि पञ्च गुण दयेका, थःनं जुये सदां सुखी ॥

नोकरया कर्तव्य

१. मालिक सिबे दने न्हापां, २. घने मालिक स्वया लिपा ।
३. मालिकं बीका जक नयेगु, ४. मज्जीगु ज्याय् गबलें खुसु ।
५. मालिकयात या प्रशंसा, निन्दा गबलें यायेगु मखु ॥

कुलपुत्रपिसं श्रमण-ब्राह्मणपितं यायेमाःगु कर्तव्य

१. तया श्रद्धा यायेगु सेवा, श्रमण तथा ब्राम्हण ।
२. काय कर्म शुद्ध याना, उपष्ठाक जुये अन ॥
३. मैत्री चित्तं याये वार्ता, वचने तया संयम ।
४. न्ह्याबलेंसं चायेकाव, तये अमित गृह मूलुखा ॥
५. ब्वना पाहाँ यायेगु दान, भोजन वस्त्र आदिनं ।
थुलि पञ्च गुण दयेका, गृहज्वीका च्वँ मङ्गल ॥

श्रमण-ब्राह्मणपिसं कुलपुत्रपितं यायेमाःगु कर्तव्य

१. पापं लिचिका बी अमित, कुसंगतं याना बचे ।
२. कुशल कर्म क्यना अमित, पञ्च अष्ट शीले तये ॥
३. मैत्री चित्त तया अमित, सुखी ज्वीमा सुवा बिये ॥
४. धर्म कार्य न्यंका अमित, त्यो मत्यो ध्वीका बिये ॥
५. दुःख संसारं मुक्त ज्वीगु, निर्वाण लँ क्यना बिये ।
ध्व न्याताजी गुण दयेका, श्रमण कर्तव्यय् ज्वी रते ॥

पराभव सूत्र

छनू भगवान बुद्ध, जेतवने बिज्याना च्वन ।
अबले देवता छम्ह, रस्मि खंका व न्यंकन ॥

बाचा जाःगु इले वया, शास्ता भागी याना अन ।
सकलयात भिंतुना, गाथां पराभव न्यन ॥

देवता- भो गौतम ! कना बिज्याहुँ, पराभवया कारण ।
देव, मनूत हित ज्वीगु, अनुकम्पा तया थन ॥१॥

भगवान-बृद्धि ज्वीपिं सीके अःपु, अःपु सीके पराभव ।
धर्म योम्हेसित वृद्धि, मयोपितं पराभव ॥२॥

ज्वीमाथाय् मजु उद्योगी, जुया ज्वी न्ह्योगुलु अति ।
अलसि व तंकालि ज्वी, निगू लोके ज्वी पराभव ॥३॥

समर्थ दसां पालन, मया बुढापिं मां अबु ।
उम्ह काय्मचायात नं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥४॥

ब्राम्हण तथा श्रमण, मेपिं सुं छम्ह याचक ।
 अमित वञ्चित यायेवं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥५॥
 आपालं धन दयानं, सासा भिंभिंगु थः जक ।
 सुला सुला नया ज्वीवं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥६॥
 जाते धने तथा गोत्रे, याई अहंकार सुना ।
 तुच्छ खनी थः थितिपिं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥७॥
 मिहता 'जू' त्वना ज्वी अयूला, मिसात तया ज्वी अति ।
 लाभ जुक फुका ज्वीवं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥८॥
 थः स्त्री नापं असंतोषं, कावनी परदारत ।
 च्वना ज्वीगु बेश्या नापं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥९॥
 बुढा मनुखं ल्यासि कलाः, हया च्वनी तिम्बरूस्तनी ।
 वैगु चिन्तां न्ह्यो वै मखु, निगू लोके ज्वी पराभव ॥१०॥
 अयूलागुलु बिना विचारं, खर्च याना ज्वी अति ।
 थुजोपिंत धुकु लःल्हायेवं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥११॥
 निर्धनिम्ह क्षत्री मचां, राजा ज्वीगु याइ लालच ।
 थुजोम्ह मूर्ख मनू नं, निगू लोके ज्वी पराभव ॥१२॥
 गुम्ह पण्डितं पराभव, सीका च्वनी बाँलाक ।
 आर्य ज्ञाने पूर्ण जुया, लाइ निर्वाण शान्तिपद ॥१३॥

पराभव सूत्र सिधल

भिक्षु विवेकानन्द महास्थविर

जन्म : वि.सं. १९७३

थाय् : भोजपुर, टक्सार बजार - ५
कोशी अंचल

मां : भक्त कुमारी शाक्य

अबु : मुनि राज शाक्य

गृहस्थी नां : प्रज्ञाधन शाक्य

गृहत्याग : वि.सं. २००० साल

श्रामणेर जुगु : वि.सं. २००३, कुशीनगर

उपसम्पदा : २००७ फागुन पुर्णिमा, काठमाडौं
आनन्दकुटी, सीमागृह

ई.सं. १९५१, फरवरी २१

सफू दैगु थाय् :

(क) प्रदीप शाक्य

नयाँ बानेश्वर - १०, फोन: ४९६१५०, येँ

(ख) कमल शाक्य

सुनगाभा मार्ग - १५, धरान, सुनसरी फोन २६१९१